GEOGRAFIE GRAAD 4 KWARTAAL 1

MENSE EN PLEKKEPLEKKE OM IN TE WOON: PLAAS, NEDERSETTING, DORP, STAD

- Mense woon op verskillende plekke.
- Sommige mense woon op plase ander op klein of groot dorpe.
- Baie mense woon in groot stede.
- 'n Plek waar 'n groep mense woon word 'n **nedersetting** genoem.
- Alle plase dorpe en stede is nedersetting.

WERK: SOORTE WERK WAT MENSE OP VERSKILLENDE PLEKKE DOEN

- Elke nedersetting is anders.
- Sommige nedersettings het grond wat goed is vir boerdery, ander nedersettings het skole en klinieke en daar is verskillende soorte werk wat mense kan doen.

- 'n **Plaas** is 'n plek met grond waarop mense gewasse kweek en diere aanhou.
- Daar is groot plase en klein plasies.

- 'n **Dorpie** is 'n klein nedersetting.
- 'n Dorpie het huise of hutte waarin mense woon.
- Sommige dorpies het ander geboue, soos 'n winkel of skool.

- 'n **Dorp** is groter as 'n dorpie, 'n dorp het meer strate, huise en winkels as 'n dorpie.
- 'n Dorp het ander geboue soos 'n polisiestasie, banke en skole.

- 'n **Stad** is groter as 'n dorp.
- Daar is baie winkels, kantore en besige strate.
- Stede het groot hospitale en 'n lughawe.

SAMPLE

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

SYAANSIGTE EN PLANAANSIGTE

SYAANSIGTE EN AANSIGTE VAN BO AF VAN EENVOUDIGE VOORWERPE

- Wanneer ons rondloop en na geboue, bome en ander mense kyk, sien ons hulle van die kant af.
- ’n Syaansig is wat jy sien wanneer jy van die kant af na iets kyk.
- Wanneer jy na iets op die grond kyk, soos ’n baba wat kruip, ’n hond wat slaap of ’n ry miere, kyk jy van bo af daarna.
- ’n Planaansig is wat jy sien wanneer jy van bo af na iets kyk.
- Kaarte is tekeninge wat van bo af na plekke kyk dit is planaansig.
- ’n Voël wat in die lug vlieg het ’n planaansig van ’n plek wanneer dit na die grond daaronder kyk.
- ’n Planaansig kan as ’n eenvoudige kaart geteken word wat jou wys waar verskillende plekke, paaie en landmerke is.

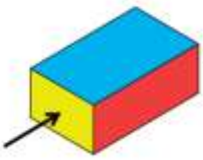

Sy-aansig

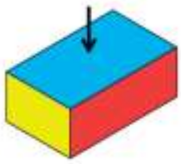

Planaansig (Bo-aansig)

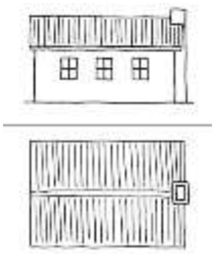

Sy-aansig

Planaansig

NUWE WOORDE

- **AANSIG**: ’n Manier om na iets te kyk.
- **PLAN**: ’n Tekening soos van bo af gesien.

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

GEOGRAFIE GRAAD 4 KWARTAAL 3

MENSE EN KOS

MANIERE HOE MENSE HUL KOS KRY

- Mense kry die kos wat hulle nodig het op verskillende maniere.
- Baie mense koop kos wat hulle nodig het by 'n winkel, stalletjie of by iemand op straat.
- Sommige mense woon op plase waar hulle diere aanhou en hulle kweek hulle eie kos.
- Mense in dorpe of stede kan ook sommige van hulle eie kos kweek.
- Hulle het groente tuine of vrugtebome.
- Ander mense is kosversamelaars.
- Hulle vang vis of jag.
- Hulle soek en eet ook plante wat in die natuur groei.
- Kosversamelaars weet wat gesond is om te eet en wat giftig is.
- Hulle pluk vrugte, bessies en sampioene en grawe wortels uit.
- Meeste van ons kos kom van plase.
- Boere werk op plase en produseer kos wat ons eet soos mielies, vleis, groente en eiers.
- Meeste van die vis wat ons eet word in die see gevang.
- Varswatervis kom ook in damme en mere voor.

NUWE WOORDE

- **KOSVERSAMELAAR**: Iemand wat kos wat in die natuur groei, versamel en eet.
- **GIFTIG**: Iets wat jou siek kan maak as jy dit eet of drink.
- **VARSWATER**: Water wat nie sout is nie (Dit kom nie uit die see uit nie).

MANIERE VAN BOER

BOERDERY VIR EIE EN GESIN SE GEBRUIK (BESTAANSBOERDERY)

- Baie mense in Suid-Afrika kweek hulle eie gewasse en hou hulle eie diere vir kos aan.
- Hulle eet die meeste van die kos en verkoop ook soms 'n bietjie daarvan.
- Hulle gebruik die geld wat hulle uit die verkoop van kos kry om goed te koop wat hulle nodig het en nie kan maak nie soos seep.
- Boere wat boer om hulle self en hulle gesinne te voed, word bestaansboere genoem.

NUWE WOORDE

- **GEWASSE:** Plante wat mense plant en kweek om te gebruik.
- **BESTAANSBOERE:** Boere wat gewasse kweek en diere aanhou om hulleself en hulle gesinne te voed.

SAMPLE

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

GEOGRAFIE GRAAD 4 KWARTAAL 4

WATER IN SUID-AFRIKA

- Sonder water sou daar nie lewe op Aarde gewees het nie.
- Mense gebruik water op verskillende maniere.
- Ons gebruik water in ons huise, op plase en in fabrieke.
- Water kom heel eerste by ons uit in die vorm van reën.
- Mense kan reën opgaar.
- Ons het skoon water nodig om gesond te bly.
- Vuil water versprei siektes.
- Ons moet na ons water kyk sodat daar genoeg skoon water vir almal is.
- Ons kan na ons water kyk deur seker te maak dat ons dit reg gebruik of deur dit skoon te hou.

GEBRUIK VAN WATER

DAAGLIKSE GEBRUIK IN PERSOONLIKE LEWE

HIER IS 'n PAAR MANIERE WAAROP MENSE WATER GEBRUIK:

- Om jou gesig te was.
- Om jou tande te borsel.
- Om skottelgoed te was.
- Om te stort.
- Om kos mee te kook.
- Om die huis mee skoon te maak.

ANDER GEBRUIKE BYVOORBEELD BOERDERY, FABRIEKE, MYNE, ELEKTRISITEITSOPWEKKING, TUINE EN ONSPANNING

- Ons het water nodig sodat ons plante in ons tuine en op plase kan help om te groei.
- Ons gebruik water ook om energie, soos elektrisiteit te skep.
- Mense in fabrieke gebruik water om masjiene skoon te maak en af te koel.
- Water is ook deel van baie fabrieksprosesse.
- Moenie vergeet dat ons ook baie pret kan hê met water nie.

SAMPLE

GESKIEDENIS GRAAD 4 KWARTAAL 1

PLAASLIKE GESKIEDENIS

NUWE WOORDE

- **GESKIEDENIS:** Gaan oor mense, plekke en goed van die verlede.
- **PLAASLIK:** 'n Gebied naby jou woonplek.

HOE OM MEER TE WETE TE KOM VAN DIE HEDE IN 'n PLAASLIKE GEBIED

- Plaaslik beteken na aan 'n gebied waar jy woon, Geskiedenis gaan oor hoe mense, plekke en goed met veloop van tyd verander het.
- Plaaslike geskiedenis gaan dus oor goed, mense en plekke in jou gemeenskap of jou buurt.

HOE ONS MEER TE WETE KOM OOR 'n PLAASLIKE GEBIED

Ons kan 'n plaaslike gebied beter leer ken deur inliting te soek in:

- Prente
- Geskrifte
- Stories en onderhoude met mense
- Voorwerpe.

- Geskiedenis kan ons ook help om dit wat in die hede gebeur te verstaan.

NUWE WOORDE

- **ONDERHOUD:** 'n Gesprek met iemand om nuwe inligting te kry.
- **ONDERSOEK:** Om iets te bestudeer en te probeer verstaan.
- **WAPEN:** 'n Klein stukkie plastiek, lap of metaal wat lidmaatskap van 'n skool toon.
- **VUURTORING:** 'n Toring met 'n groot, helder lig wat verbygaande skepe teen gevaar waarsku.
- **ANKER:** 'n Swaar metaalgewig wat in die see laat sak word om te keer dat die skip of boot beweeg.

INLIGTING UIT STORIES EN ONDERHOUDE MET MENSE

- Gedurende 'n onderhoud vra 'n persoon ander mense vrae om inligting oor iets uit te vind.

NUWE WOORDE:

- **PROMENADE:** 'n Wandelweg, veral een langs die see.
- **STORMS:** Slegte weerstoestande.
- **SEINE:** Boodskappe met lig - en klankkodes wat vuurtorings aan skepe uitstuur.
- **KUS:** Die land al langs die rand van die water.
- **SKIPBREUK LY :** Wanneer 'n skip op die rotse beland.

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

GESKIEDENIS GRAAD 4 KWARTAAL 2

DIE STORIE VAN NELSON MANDELA SE LEWE

- Nelson Mandela is op 18 Julie 1918 in die Oos-Kaap gebore.
- Hy het op 'n klein dorpie groot geword waar hy die familie se skape en bokke opgepas het.
- Mandela het gesien dat die lewe in Suid -Afrika nie regverdig was nie.
- Gedurende apartheid is 'n Suid - Afrikaner of "Blank" of "nieblank" of "swart" genoem.
- Blanke (wit) Suid -Afrikaners is beter behandel as enige van die ander groepe.
- Hulle het in die beste huise gewoon en die beste werk gekry.
- Swart mense en wit mense is nie toegelaat om saam in 'n trein te ry nie.
- Hulle moes ook in verskillende busse ry.
- Swart mense is nie toegelaat om vir die leiers van Suid-Afrika te stem nie.
- Apartheid was nie regverdig nie.
- Hulle het 'n manifest geskryf wat die vryheidsmanifes genoem is.
- Dit het gesê Suid-Afrika behoort aan almal wat daarin woon, swart en wit.

NUWE WOORDE

- **APARTHEID**: 'n Manier om swart, bruin en indiër mense apart van wit mense te hou. Gedurende apartheid het die ou Suid-Afrika regering wit mense beter as enige iemand anders behandel.
- **PROTES**: Optrede soos 'n optog om teenstand of ongelukkigheid oor iets te wys.
- **MANIFES**: 'n Geskrewe papier wat sê wat almal toegelaat mag word om te doen.

- Ons noem mense wat tronk toe gestuur word vir dit waarin hulle glo politieke gevangenes.
- Apartheid is in 1994 beëindig.
- Elke Suid -Afrikaner ouer as 18 jaar kon vir 'n nuwe regering stem.
- Mandela het die land se eerste swart presedent geword.

NUWE WOORDE

- **POLITIEKE GEVANGENES**: Mense wat tronk toe gestuur word omdat hulle opstaan vir dit wat hulle glo.

HOE NELSON MANDELA GELEER HET OM 'n LEIER TE WEES

- Baie mense het leiers geword oor dit wat met hulle in hulle lewe gebeur het.
- Nelson Mandela het gesê hy het by ander mense en 'n donkie geleer om 'n leier te wees.

SAMPLE

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

VERVOER DEUR DIE EEUE HEEN

VERVOER OP LAND – DIERE

- Baie verskillede diere kan gebruik word vir vervoer.

VERVOER EN DONKIES

- Donkies kan gebruik word om mense en goedere op land te vervoer.
- Mense kan donkies ry, donkies kan swaar goed op hulle rûe dra en hulle kan gebruik word om karretjies te trek.
- Donkies kan nie lang afstande aflê sonder dat hulle honger en dors word word nie.
- Hulle kan ook baie koppig wees en hou nie daarvan om gesê te word wat om te doen nie.

VERVOER EN KAMELE

- Kamele word gebruik om mense en goedere te vervoer.
- In sekere dele van die wêreld is daar baie woestyne en min paaie.
- Woestyne is baie sanderig en dit is moeilik vir die mense om op die los sand te loop.
- Kamele kan lang afstande aflê in die woestyn.
- Hulle kan vir dae sonder water bly en oorleef en hulle kan maklik oor die woestynsand loop.
- Kamele se boggel is ’n boggel vet.
- Hulle het groot wye pote wat help dat hulle nie in die sand weg sink nie.

NUWE WOORDE

- **BOGGEL:** ’n Groot knop op ’n kameel se rug.
- **WOESTYN:** ’n Groot area met sanderige grond waar dit baie warm is en waar baie min plante of bome groei.

VERVOER EN OLIFANTE

- Mak diere soos perde, donkies en kamele bly saam tussen mense.
- Olifante is wilde diere en is baie gevaarlik.
- Wilde olifante kan opgelei word om mense te help.
- Spesiale mense maak hulle mak en kyk na hulle.
- Hulle leer olifante om te loop, stop, draai en dinge op te tel en te laat val en om dinge te trek.
- In oerwoude in die berge waar daar nie paaie is nie, is vervoer moeilik.
- Mense gebruik olifante om hulself en hul goedere te vervoer.

SAMPLE

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122

GESKIEDENIS GRAAD 4 KWARTAAL 4

DIE SAN EN DIE OUDSTE VORMS VAN MENSLIKE KOMMUNIKASIE

- Die San was die eerste mense wat in Suid-Afrika gewoon het.
- Hulle het in klein groepies gewoon en rondgetrek op soek na kos en water.
- Die San -mans het wilde diere gejag vir vleis.
- Die San - vroue het plantkos versamel.
- Die San is ook Jagter- versamelaars genoem.
- Die San het taal, simbole, liedere, kuns en dans gebruik om te kommunikeer.

KOMMUNIKASIE MET TAAL

- San-tale het baie klik-klanke.
- Die leuse van Suid-Afrika vandag kom uit 'n San - taal.
- Die leuse is "!ke e:/xarra//ke" Dit beteken " mense wat verskillend is, kom saam."
- Die leuse help ons om die geskiedenis van die San in ons land te onthou.

KOMMUNIKASIE MET SKULPHALSSNOERE

- Die krale in die foto's hieronder is van skulpe gemaak.
- 'n Klein gaatjie is in die middel van die skulp gemaak en die skulpe is saam gesnoer as krale vir 'n halssnoer.
- Die styl van die halssnoer het aan ander San-groepe gekommunikeer uit watter familie die draer van die halssnoer gekom het.
- Die skulpe het 'n simbool geword.
- 'n Simbool staan vir iets anders.

SAMPLE

Property of LS Summaries Anze 064 558 8122